

Vai sportists ir darbinieks? (2) (3/50/18)

Iepriekšējās ūzīnās publicētā raksta nobeigums.

Nodokļi, kas jāmaksā pašnodarbinātajam

Arī pašnodarbinātajam ir jāmaksā VSAOI un IIN, bet atšķirībā no darbinieka, pašnodarbinātā VSAOI objekts ir brīvi izraudzīti ienākumi no saimnieciskās darbības, kuru apmērs nav mazāks par minimālo algu (t.i., €430). Pašnodarbinātā VSAOI likme 2018. gadā ir 32,15%, un tā ir noteikta MK noteikumos Nr. 786 par valsts sociālās apdrošināšanas iemaksu likmes sadalījumu pa valsts sociālās apdrošināšanas veidiem. Jaunā iemaksu kārtība arī nosaka, ka no starpības starp faktiskajiem ienākumiem un brīvi izraudzīto objektu, no kura veiktas iemaksas, ir jāveic VSAOI 5% apmērā pensiju apdrošināšanai. Turklāt pašnodarbinātajam ir tiesības no ienākumiem atskaitīt izdevumus, kas saistīti ar pašnodarbinātā saimnieciskās darbības veikšanu.

Pašnodarbinātā samaksāto nodokļu apmērs var būt mazāks nekā darbiniekam (pašnodarbinātais maksā IIN no peļņas un tam ir tiesības maksāt VSAOI no zemākas likmes un tikai no peļņas).

VID interpretācija

Judikatūrā ir atzīts, ka VID, nodrošinot likumiem atbilstošu nodokļu aprēķināšanu un iemaksāšanu valsts budžetā, ir pienākums un tiesības pārbaudīt katru darījuma ekonomisko būtību.¹ Līdzīgu argumentāciju ir sniegusi Eiropas Savienības Tiesa, norādot, ka tas, vai darījumu galvenais mērķis ir vienīgi fiskālu priekšrocību iegūšana, izriet no darījumu saturā un īstās nozīmes. Vērtējot darījumu, tiesa var ķemt vērā šo darījumu pilnībā mākslīgo raksturu, kā arī juridisku, ekonomisku un/vai personisku saistību.² Tātad nodokļu mērķiem VID, izvērtējot tiesisko darījumu, vērtēs tā ekonomisko būtību, nevis juridisko formu.

Lai noteiktu, vai par sportistu būtu maksājams algas nodoklis, ir jāizpildās vismaz vienai no IIN likuma 8. panta 2.² punktā minētajām pazīmēm (piemēram, nodokļu maksātāja ekonomiskā atkarība no personas, kurai tas sniedz pakalpojumus; maksātāja integrācija uzņēmumā; maksātāja faktisko brīvdienu un atvalinājumu esība un to nemšanas kārtības saistība ar uzņēmuma iekšējo darba kārtību vai citu uzņēmumā nodarbināto fizisko personu darba grafiku; maksātāja darbība, kas notiek citas personas vadībā vai kontrolē un maksātājam nav iespējas darbu izpildē iesaistīt savu personālu vai apakšuzņēmējus).

Nobeigumā jānorāda, ka, lai izvērtētu no juridiskās formas, vai sportists ir darbinieks, ir jāvērtē, vai noslēgtais līgums satur visas darba līguma būtiskās sastāvdaļas. Ja satur, tad varētu uzskatīt, ka līgums pēc būtības ir darba līgums, un tātad darbinieka un darba devēja tiesiskās attiecības regulē Darba likums.

Papildus jānorāda, ka pašnodarbinātajam pašam ir jāveic nodokļu maksājumi un ir tiesības no ienākuma atskaitīt izdevumus, kas saistīti ar pašnodarbinātā saimnieciskās darbības veikšanu, VSAOI iemaksas veikt no zemākas likmes, kā arī maksāt IIN no pašnodarbinātā peļņas. Darbiniekam šādu tiesību nav, proti, darba nodokli par darbinieku maksā darba devējs.

Turklāt VID vērtē darījuma ekonomisko būtību, nevis juridisko formu. Ja VID, vērtējot darījumu, konstatētu vismaz vienu no iepriekš minētajām pazīmēm, pastāv risks, ka nodokļu mērķiem no ienākuma, ko gūst fiziskā persona sniedzot pakalpojumus, būtu jāmaksā algas nodoklis.

¹ Administratīvās rajona tiesas 2013. gada 17. aprīļa spriedums lietā Nr. A420422312

² Eiropas Savienības Tiesas 2006. gada 21. februāra spriedums lietā C-255/02 Halifax, 81. punkts